

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

Exegesis Euangelij Ioan. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

Judai vtrigē-
tiles habue-
runt despe-
ctui.

1. Cor. 1.
Baptizati
quoniam fue-
runt in nomi-
ne Christi.
Matth. 28.

Ioan. 8.
Numer. 21.

Cornelium & super illos, quos aduocauerat presentes. Descendit autem hanc dubium in specie aliqua visibili aut sensibili Spiritus sanctus, quamuis in qua descenderit specie, sit incertum. Hoc viso obstupuerunt qui ex circumfusione erant fideles, qui cum Petro aduenerant, præ admiratione, quod nationes seu in Gentes gratia quoque Spiritus sancti diffunderetur, cum abundantia tanta & miraculosa sui ostentatione. Consueuerunt enim semper Gentes Iudæi despiciere, tãquam idololatrias & homines sine Deo, se vero efferre quasi Dei cultores. Quapropter sibiipsis nimirum haud raro tribuerunt de conuersione sui ad Christum, quasi propter legis obseruatiam, & per bona opera in Iudaismo facta, meruerint (quod falsum erat) ad fidem Euãgelicam conuerti. Cùm itaque parem gratiam viderent effundi in Gentes, qui idolis iam dudum sacrificauerant, stupebant præ admiratione diuinitatis benignitatis & largitatis. Audiebant enim & illos loquentes varijs linguis, quomodo in die Pentecostes locuti fuerant Apostoli. Quamobrem, ut dixi, admirabantur magnificantes Deum. Tunc respondit illis qui ex circumfusione aduenerant admirantibus Petrus: Nunquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizetur hi qui Spiritum sanctum acceperunt sicut & nos? Receperant hi ex gentibus conuersi reuera Spiritum sanctum in signo exteriori, donumque linguarum sicut Apostoli, licet non in tanta plenitudine, quanta Apostoli: ideo non erant à baptismo procludendi, quos Spiritus sancto Christus dignatus fuerat. Quapropter Petrus iussit eos baptizari in nomine Domini nostri Iesu Christi. Non baptizabant Apostoli impediti verbo prædicationis, cui magis ut iustis insistebant, per discipulos suos nuntiter conuersos baptizantes. Hoc namque & Apostolus Paulus fecit, dicens: Non enim misit me Christus baptizare, sed euangelizare. Obserua tamen hic, quod perhibentur baptizari in nomine Domini, hoc est, in nomine Iesu. Quocirca non immerito quis dubitet, cur Apostoli in nomine Iesu baptizauerint, cum illis sit dictum: *Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.* Verum absque dubio putandi sunt Apostoli familiari consilio Spiritus sancti illuminati, ut in principio ad tempus aliquod baptizarent in nomine Iesu, propter gloriam Christi in principio nascentis Ecclesie magis exaltandam. Sunt tamen qui hodie ritum baptizandi in nomine Domini Iesu, aut in nomine Iesu, aut Christi dicerent non esse baptismum, quamuis alijs aliud placeat. Obseruandum quoque est hic Cornelium, & eos qui cum illo erant, Spiritum sanctum recepisse antequam baptizarentur, fide nimirum purificante corda eorum, & quia parati accinctique erant expectantes baptismum.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM

secundæ feriæ post solennitatem Pentecostes,

Ioannis tertio.

ANTE verba Euangelij hodierni Christus cum Nicodemo tractans dixerat: *Sicut Moyses exaltauit serpente[m] in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Huius rationem quasi nunc assignaturus, in hæc verba quæ hodie ab initio leguntur Euangelij, continuat: *Sic enim Deus dilexit, &c. Poterat*

vim obijci in præcedentibus verbis: Cur exaltari oporteat Filium hominis, & cur in illum credi, cum in neminem sic credendum, nisi in Deum? Huic ut quæstioni fatisceret, Christus humiliter de se loquens, ostendit Filium hominis non hominem tantum, sed modestè, & quasi clanculum hoc ipsum quoque insinuat, ut Filius hominis idem intelligatur, qui & vnigenitus sic Filius Dei, quem Deus dederit ex dilectione, ut in mundi salutem exaltaretur ad modum serpentis in cruce, ut quisquis fide in illum intruens, ipsum Salvatorem credens non pereat, sed habeat vitam æternam. Dicit itaque:

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum vnigenitum daret, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Mundus in triplici accipitur differentia. Est namque mundus, cuius Deus creator est: est mundus, cuius est redemptor: & est mundus, cuius diabolus princeps & rector est. Primo accipitur modo, ubi in Ioanne scriptum est: *In mundo erat, & mundus per ipsum factus est.* Hic mundus Dei est semper, nunquam diaboli. Secundo modo accipitur: Sic Deus dilexit mundum, &c. Ideo enim quia dilexit, redimere statuit. Est ergo mundus hic fidelium vniuersitas: quod alibi quoque pari modo indicat, dicens: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Et in Apocalypsi: *Factum est regnum huius mundi Domini & Christi eius qui regnabit in secula seculorum.* Tertius mundus, est, vniuersitas malorum. Huius princeps & rector est diabolus, de quo Christus: *Nunc, inquit, princeps huius mundi eijcietur foras.* De hoc quoque mundo intelligitur, quod Christus dixit: *Non potest mundus odisse vos. Me autem odit, quia ego perhibeo testimonium de eo, quod opera eius mala sunt.* Et illud: *Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Nam si quis diligit mundum, non est charitas Patri in illo.* Itaq; hic secundo accipitur modo, cum dicitur: Sic Deus dilexit mundum, id est, vniuersitatem fidelium, ut Filium suum vnigenitum daret. Vide quanta efficacia verborum. Nihil est quod hominem adeo inuitat, adeo allicit, adeoq; trahit atque amor. Nihil igitur in excitationem nostri validius, nihil quod accendat nos ad redamandum, posset dici efficacius, quam, sic Deus dilexit mundum. Sicut Moses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari in cruce oportet Filium hominis. Quare ô Domine oportet te exaltari? Quia nolo te perire. Sanguine te meo redimam oportet. Tu enim vulneratus es peccato & à serpente læsus. Et ego vulnerabor propter iniquitates tuas. Atterar propter scelera tua, ut tu meo liuore saneris. Neq; enim leuis mihi causa est tui saluatio, aut tui perditio. Nolo ergo mortem peccatorum: quandoquidem Deus Pater meus, adeo dilexit mundum, ut Filium suum vnigenitum daret in mortem, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Mundum sumi
mi tiff. iam.

Ioan. 1.
Ioan. 3.

Ioan. 6.
Apoc. 11.

Ioan. 11.
Ioan. 7.
1. Ioan. 2.

Amore nihil
esse validius.

Esai. 53.

Ezech. 11.

Hæc, inquam, sunt verba efficacissima Filij, ad excitandum nostrum amorem erga Deum. Nonne vides quæ cura sit Deo de nobis. Quid autem nos sumus, ut memor sit nostri? Quæ ex nobis aut bonitas aut utilitas ei speranda est, ut cogitet de nobis? Aut quid illi accedit, si nos salui fuerim? Quid amittit si ab eo recesserimus? Quid vero commodi illi est quod nos diligit?

Amari à Deo
quid sit.

git? profus nihil. Neque enim vt à nobis quid accipiat nos diligit, sed vt largiatur nobis tam dona sua, quam seipsum, amat nos. Causa itaque quare dona & beneficia sua nobis confert, est, quia amat nos. Sed expende quid sit amari à Deo. Nunquid non permagnum foret, si vel de nobis cogitaret Deus? Præclarum habetur, gratissimum atque gloriabundum videtur nobis, nostri esse memoriam apud regem & principem. Quid de Deo sentiendum, cuius tanta est charitas erga nos, vt suum vnigenitum malit dare in mortem, quam nos non liberare à morte? Est autem amor Dei liberalissimus, quia nos amat, nō propter se, sed propter commodum nostrum. Neque sibi amando acquirere aliquid querit, sed quod bonum ipse est, nobis communicare. Porro alia hominibus est amandi ratio Deum. Homo enim amando in suo opere intendit aliquid boni impetrare, quod vel præcipue querit, aut saltem (id est ordinate) propter Deum. Sic Deus, inquit, dilexit mundum, hoc est, tam vehementer, tam potenter quē dilexit, vt non solum hoc quod grauissimum, sed etiam quod irrationabile videbatur, ageret, Filium suum vnigenitum dans in mortem & seruum nequam liberans. Est igitur Dei amor erga nos magnus, quod quadrifariam potest ostendi. Primo inspicere eum, & quis sit qui te diligit, expende. Inuenies enim immensum & infinitum, nempe Deum. O quam iucundum & gaudiosum est amari à Deo, o quam nobile ac præstans est in gratia esse Dei Omnipotentis. Secundo sequet amoris magnitudo diuini ex vilitate amari, hoc est, hominis qui inquinatus est totus, & amari indignus. Tertio, eius magnitudo manifestatur ex dono dato, hoc est, ex magnitudine doni. Sic dilexit, inquit, Deus mundum vt vnigenitum suum daret. Quarto, magnitudo diuini amoris apparet ex magnitudine fructus. Hic enim haudquaquam est exiguus, sed tantus, vt ex eius nobis amore proveniat non solum non perire, sed vitam etiam habere æternam. Ita enim sequitur: Vt omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Obserua quod non dicit: Omnis qui credit ei, aut qui credit eum. Hoc enim modo multi crediderunt Christo, multi etiam Christum crediderunt, qui tamen non obtinuerunt vitam æternam. Hoc etiam modo hæretici credunt Christum fuisse, & sic locutum fuisse. Credunt etiam Christo, vt omnia quæ dixit, verè locutus sit (hæc namque est hæreticorum fides, quæ eos haudquaquam saluabit, quando quidem hæc fides per dilectionem non operatur) sed dicit: Vt omnis qui credit in ipsum, non pereat. Aliud namque est ipsum aut ipsi credere, aliud in ipsum credere. In ipsum credere, non solum fides, sed est etiam cum fide motus charitatis in Deum. In Christum itaque credit, qui charitatem habet. Est itaque credere in Deum, quasi credendo tendere in Deum.

Amoris Dei
erga nos ma-
gnitudo ex
quatuor con-
sideratur.

Galat. 5.

Credere in
Deo quid sit.

Non enim misit Deus Filium suum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum.

Lucæ 9.

Augustin.

Non ad hoc Iesus in primo venit aduentu, vt peccato nos obrutos opprimeret, sed venit filius hominis querere & saluum facere quod perierat. Hæc dicitur est Saluator mundi, vt mundum saluet. Quantum in medico est, venit sanare ægrotos. Tu igitur te ipsum interimis, si præcepta seruare non vis medici. Christus venit ad salutem omnium. Si tu saluari cupis, auferat

verbis Christi. Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serua mandata. In tuo nunc est arbitrio, si velis saluus fieri. Omnia tibi parata sunt remedia salutis, modo illis vi volueris. Hæc si neglexeris, non habes, quod conueraris, nisi contra teipsum.

Qui credit in eum, non iudicatur.

Qui credit in Christum, hic ex fide iam habet vnde fit saluus. Credit enim quod paulo ante Christus præmonuit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, & festinat renasci.* Non igitur iudicabitur ad condemnationem. Iudicantur tamen hic omnes iudicio discretionis. Discernitur enim hic inter bonos, meliores, & optimos: discernitur quoque inter bonos & malos & pessimos. Hic tamen qui credit in Christum, non iudicabitur, id est, non condemnabitur. Quamdiu enim credit in eum, fidem habet charitate viuente, vt eius in quem credit & optet honorem, & velit voluntatem. Quamdiu ergo hoc modo credit in eum, certum est, vt alibi dicitur, in iudicium eum non venire, sed transire à morte ad vitam. Hæc omnia de fide viuæ & formata, quæ per dilectionem operatur, intelliguntur.

Qui autem non credit in eum, iam iudicatus est, quia non credit in nomine vnigeniti Filij Dei.

Nondum apparuit iudicium, & iam factum est iudicium, quia qui non credit in eum hic iam habet in se causam, quare damnandus sit. Circumfert enim, vt dici solet, sicut fur funem in collo secum suæ damnationis causam, quia non credit in nomine Filij Dei. Sicut Adam eodem die quo comedit de ligno prohibito, mortuus est, hoc est, morti deputatus, iuxta illud: *In quantumque homo comederit, morte morietur.* Sic is qui non credit in Christum, iudicatus est, id est, iudicio damnationis deputatus, quia non credit in nomine Filij Dei, in quo solo est salus. Itaque iudicatum esse, est iuxta sua demerita in presentiarum damnationis reum esse. Nouit enim Dominus qui sunt eius, hoc est, eos qui ad se pertinent. Nouit modo qui pertineant ad coronam, nouit etiam qui permaneant ad flammam. Satis, inquit, iam iudicatus est, qui in hac vita nunquam habuit vnde potuisset saluari. Qui enim fidem non habet, nunquam salutis portam intrauit. Nunquam accepit vnde illi spes foret salutis. Manifestam indubitatamque igitur habet rationem damnationis, vt pote in qua natus est, quam nunquam insuper exiit. Huius autem est causa, quia non credit in nomine vnigeniti Filij Dei, in quod si semel credidisset, confortem se æternæ fecisset salutis. In hoc enim solo nomine est salus. *Neque enim datum est sub celo nomen aliud hominibus, in quo oporteat nomen fieri.* Si hic obijciatur de paruulis baptizatis ante rationis usum, necdum ad credendum idoneis quia non crediderunt. Nunquid ergo licet baptizati sint, non erunt salui? Erunt. Virtus enim sacramenti & fides, responsionesque offerentium, quæ ipsorum nomine fiunt, saluabit eos: vnde in numero computantur credentium. Si enim alienum peccatum, puta Adæ, sufficiebat eis, cum nondum nati, nec ad peccandum idonei essent, ad damnationem, quomodo non etiam aliena fides, quamdiu ad credendum nondum sunt apti, eis prodesset ad salutem?

Sciendum præterea, & aliter hæc verba possit intelligi. Si quidem cum Dominus dicat: Qui autem non credit, iam iudicatus est, dicit semel eum iudicatum. Vbi? In Patre suo, in primo peccatore antecessore suo. Quando enim ille iudicatus, & è paradiso eiectus est, tunc etiam in illo omnes sunt iudicaturi, qui sunt de femine eius. Quicumque igitur in eo, hoc est, in Adam expulsus est, nisi credat in nomine Filij Dei, nisi credat velitque renasci denno, p[er]ta ex aqua & Spiritu sancto, expulsus & iudicatus manebit in æternum foris. Quicumque autem sic non credens, expulsus, & in generali massa iudicatus est, non propterea minus iudicabitur in sua etiam persona. Quia sicut non dictum est: Qui credit in eum non est iudicatus, sed non iudicabitur. Iudicatus enim semel est, dum esset in lumbis Adæ patris sui, sententia illa generali. At ubi credit postea, ubi fuerit baptizatus, non iudicabitur in sua persona, quia credit in nomine Filij Dei. Sic etiam non dicit: Qui non credit, iudicabitur, sed iudicatus est. Itaque qui non credit, iudicatus est in massa generali, & iudicabitur nihilominus in sua persona de perfidia sua, hoc est, de reproba omni vita sua. Quamdiu enim in eo est perfidia, quamdiu in eo non est fides, peccata eius omnia sunt super eum: pro quibus eum iudicari oportet.

Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem. Erant enim eorum mala opera.

Rom. 3. Hæc est, inquit, ratio iudicij, vel inde apparet iustitia, quod infideles & impij merito iudicabuntur, quia inexcusabiles sunt, & illorum damnatio iusta est. *Venit enim lux in mundum. & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.* Nemo per ignorantiam se potest excusare, quia lux venit in mundum omnibus lucens, & viam veritatis docens. Præcesserunt luminaria multa verbo & vita lucentia, atque mundo, ut suam nuditatem vilitatemque agnosceret, suadentia. Prædicabant ut suum resumerent homines vestitum, suamque ornatum. Multi enim iusti ante legem & sub lege Christum præcesserunt, qui satagebant populum in viam veritatis & in Dei veri cognitionem cultumque reducere. At dilexerunt homines tenebras magis quam lucem: imo & iuxta parabolam Evangelicam, quosdam eorum percusserunt, quosdam lapidauerunt, & quosdam occiderunt, tandem lux ipsa Christus venit. Dicebat enim Pater: Verebuntur Filium meum. Venit lux Christus. Prædicavit mundo poenitentiam, prædicavit regnum cælorum, vocavit eos ad suave iugum amoris, & onus suum leue (quod suis imponere solet) amplexandum. Hierusalem inquit, qui occidit prophetas. & lapidas eos qui ad te missi sunt. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas. & noluisti. Quare prophetas, quare antiquos iustos, quare Christum audire, ad eundemque se convertere noluerunt? Quia dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem. Peccata tenebras vocat, vel quia ad æternas tenebras autorem suum perducunt, vel quia in peccatis viuentes tenebras, hoc est, latere cupiunt. Malè enim operantes in occulto sua explere desideria querunt. Est autem minus excusabile, dum quis in lucis presentia, dum lucis habere potest copiam, vult hære in tenebris, quod tolerabilius foret.

Rom. 3.

Ioan. 14. *Venit enim lux in mundum. & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.*

Marc. 12.

Matth. 1.

Marc. 6.

Matth. 11.

Matth. 23.

**Peccata cur
voentur tenebras.**

magis tenebras, quam lucem. Peccata tenebras vocat, vel quia ad æternas tenebras autorem suum perducunt, vel quia in peccatis viuentes tenebras, hoc est, latere cupiunt. Malè enim operantes in occulto sua explere desideria querunt. Est autem minus excusabile, dum quis in lucis presentia, dum lucis habere potest copiam, vult hære in tenebris, quod tolerabilius foret.

ret luce absente. Quamobrem maior hic apparet hominis ingratitude, quandoquidem lux orta est ei. Venit lux in mundum omnem illuminare hominem. Venit medicus sanare omnes. Occurrerunt nonnulli sese infirmos agnoscetes, cupientes ab infirmitatibus suis liberari. Alij impugnaverunt etiam medicum, resisterunt medico, noluerunt ab eo sanari: *Recede, inquit, a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Et hoc ideo, quia dilexerunt futurum de infante prophetavit Christo: *Ecce, inquit, hic positus est in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israhel.* Venit ut filios suos colligeret, semen puta Abraham. Venit etiam omnibus generaliter, quia volebat saluum facere omnem hominem venientem in hunc mundum. Sed multi sua malitia abundantes occasionem sibi sumpserunt ruinæ: multi etiam de peccatis suis resurrexerunt. Erant enim eorum mala opera.

Psalm. 96.

Ioan. 3.

Iob 2.

Luc 2.

Omnis enim qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius.

Qui enim vult esse in tenebris, quomodo potest non odisse lucem? Qui malus & iniquus dedita etiam ad hoc opera esse cupit, illi non ostendis, quas ignoret tenebras. Sunt enim eius mala non solum opera, verum etiam studia. Sed dicis: Quorum non erant, dum Christus venit, mala opera? Nonne ideo Christus venit, ut nos ab operibus liberaret malis? Quomodo ergo iudicandi sunt quorum opera erant mala, si ferè omnium erant mala? Quis enim mundum se gloriabitur habere cor? Erant sanè opera mala. Verum cum ita è res haberet, quidam tamen horum sua opera mala voluerunt abscondere, maluerunt in tenebris esse, noluerunt opera sua mala deserere: ideo non venerunt ad lucem, ne eorum opera arguerentur. Alij sua opera mala detestati sunt, planxerunt, sed cupiebant ab his liberari. Requirebant medicum, eius curæ se subdiderunt. Hi nimirum venerunt ad lucem, quoniam peccata sua damnare non modica est pars iustitiæ.

Prou. 10.

Qui autem facit veritatem, venit ad lucem: ut manifestentur opera eius, quia in Deo facta sunt.

Quomodo, inquis, in homine penitente opera in Deo sunt facta? Nempe ideo, quia cum Deo iam sentiens, sua opera mala cum Deo damnat, odit & persequitur. Damnare namque, odisse, persequi corrigereq; peccata sua, est opus facere in Deo & cum Deo. Qui enim huiusmodi sunt, hi illuminati sunt, quia venerunt ad lucem: hi curati sunt, quia obtemperarunt medico. Hi, inquam, quia volebant facere veritatem, odientes iniquitatem & mendacium, venerunt ad lucem. Neque enim erubuerunt opera sua quæ voluerunt esse manifesta, quia in Deo sunt facta. Det nobis filij pijsissimi Iesus cognoscere vilitatem nostram, iniquitatem nostram, deformitatem nostram, detque nobis easdem reformare, atque ad cultum suæ voluntati acceptissimum reducere, ut in eius luce tota die ambulemus, qui est benedictus in secula, Amen.

Opera sua facere in Deo & cum Deo quid sit. Psalm. 3.